

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/72/60/95

MIASTO – WIEŚ: KONFLIKT INTERESÓW? OCENA DZIAŁAŃ RZĄDU WALDEMARA PAWLAKA NA RZECZ ROLNICTWA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W ciągu ubiegłych czterdziestu lat mimo zadekretowanej ideologicznie robotniczo-chłopskiej jedności zachowały się dość silne antagonizmy dzielące mieszkańców wsi i miast. Wzajemna niechęć miała podłoże kulturowe, silna była zwłaszcza w środowiskach miejskich (w związku z masową migracją ludności ze wsi do miast), a wśród mieszkańców wsi wzmocniała ją poczucie niesprawiedliwego podziału dóbr i przywilejów. Jak postrzegane są obecnie relacje między mieszkańcami miast i wsi, jakie znaczenie dla ich charakteru miała polityka rządu Waldemara Pawlaka? Oto pytania, na które staraliśmy się uzyskać odpowiedź w marcowym sondażu CBOS¹.

Myślenie o wsi i wzajemnych relacjach między ludźmi z miasta i ludźmi ze wsi często przybiera postać stereotypów, zbitek pojęciowych i bezpodstawnych uogólnień. Czasem służą one uzasadnieniu rozmaitych resentymentów czy uprzedzeń, czasem zaś po prostu zastępują bardziej wnikliwą refleksję. Sformułowaliśmy więc pytanie, które odwołuje się do języka stereotypu.

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (58) zrealizowano w dniach 4-6 marca '95 na 1208-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

w procentach

Oceniane opinie	Zgadzam się		Nie zgadzam się		Trudno powiedzieć	
	XII '93	III '95	XII '93	III '95	XII '93	III '95
Dzięki wsi utrzymuje się polska tradycja, zachowuje się jeszcze dawne zwyczaje	86	76	10	20	4	4
Na wsi przeważa ciemnota i zacofanie	10	12	87	86	3	2
Tak naprawdę to wieś pracuje na utrzymanie ludzi z miasta	34	29	56	65	10	6
Wieś nie boi się kryzysu, ludzie na wsi zawsze sobie poradzą	63	60	31	36	6	4
Władze centralne zawsze gorzej traktowały wieś niż miasto	66	62	22	27	12	12

Najmniej kontrowersji wzbudził pogląd o szczególnej roli wsi w kultywowaniu narodowej tradycji i obyczajów - jest on podzielany przez zdecydowaną większość badanych. Podobnie jednomyślnie odrzucają respondenci opinię o "ciemnocie i zacofaniu" na wsi.

Znacznie więcej zwolenników niż przeciwników zyskały poglądy akcentujące nierównoprawną pozycję wsi względem miasta oraz żywnościową samowystarczalność wsi. Nie oznacza to jednak akceptacji opinii, że "tak naprawdę to wieś pracuje na utrzymanie ludzi z miasta" - większość badanych uznała ją za niesłuszną.

Najbardziej widoczne zmiany, jakie nastąpiły między grudniem '93 a marcem '95, dotyczą poglądu akcentującego rolę wsi w zachowywaniu narodowej tradycji (10-punktowy spadek aprobaty) oraz stwierdzającego, iż "tak naprawdę to wieś pracuje na utrzymanie ludzi z miasta" (9-punktowy wzrost dezaprobaty).

Cechą, która w największym stopniu różnicuje opinie w omawianych kwestiach, jest **wykształcenie** badanych. Im wyższe, tym słabsza aprobata, silniejsza zaś dezaprobata następujących opinii:

"Dzięki wsi utrzymuje się polska tradycja...",

"Tak naprawdę to wieś pracuje na utrzymanie ludzi z miasta",

"Wieś nie boi się kryzysu...",

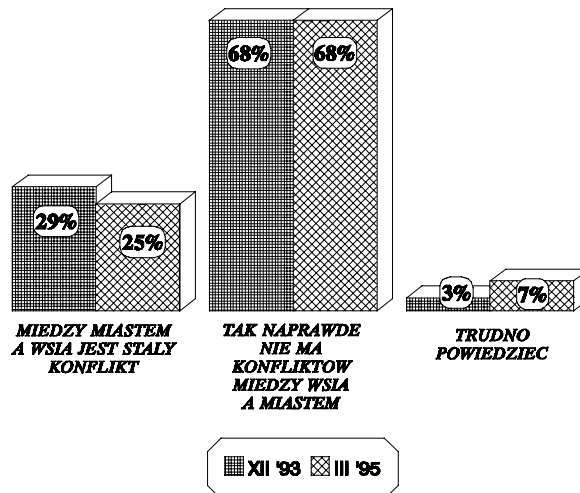
"Władze centralne zawsze gorzej traktowały wieś niż miasto".

Różnice między poglądami mieszkańców wsi i miast (zwłaszcza dużych) też istnieją, są jednak mniej wyraźne niż wspomniane rozbieżności opinii wynikające z poziomu wykształcenia. Fakt, że miejsce zamieszkania odgrywa tu mniejszą rolę, wydaje się zastanawiający, zważywszy na to, iż omawiane opinie w większości dotyczą relacji między miastem a wsią. Znaczenie wykształcenia może wiązać się ze stereotypowym charakterem analizowanych poglądów. Jak wiadomo, osoby o wyższym poziomie wykształcenia w większym stopniu odwołują się do własnych przemyśleń czy wiedzy. Atrakcyjność stereotypu polega wszakże na tym, iż zastępuje on samodzielną refleksję.

Czy istnieje konflikt między miastem a wsią?

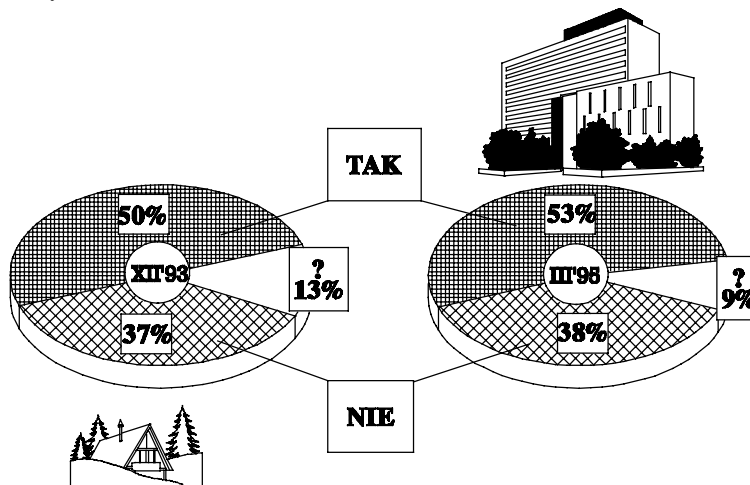
W opinii zdecydowanej większości Polaków, między miastem a wsią nie istnieje trwały konflikt. Zaledwie jedna czwarta ankietowanych ma odmienny pogląd na tę sprawę.

RYS. 1. Z KTÓRĄ Z PONIŻSZYCH OPINII ZGADZA SIĘ PAN(I) BARDZIEJ?

Generalnie relacje między miastem a wsią częściej definiowane są jako niezrozumienie niż konflikt. Można sądzić, że termin "konflikt" zbyt drastycznie - zdaniem respondentów - ujmuje istotę odczuwalnych różnic i podziałów. W przekonaniu ponad połowy ankietowanych, mieszkańcy miast i wsi nie rozumieją się wzajemnie, natomiast ponad jedna trzecia respondentów jest odmiennego zdania. Przemawia to za tym, iż stosunki między miastem a wsią należy interpretować raczej w kategoriach różnic kulturowych, w mniejszym zaś stopniu - w kontekście istnienia sprzecznych interesów.

RYS. 2. CZY ZGADZA SIĘ PAN(I) CZY TEŻ NIE ZGADZA ZE STWIERDZENIEM: "LUDZIE W MIEŚCIE I LUDZIE NA WSI NIE ROZUMIEJĄ SIĘ WZAJEMNIE?"

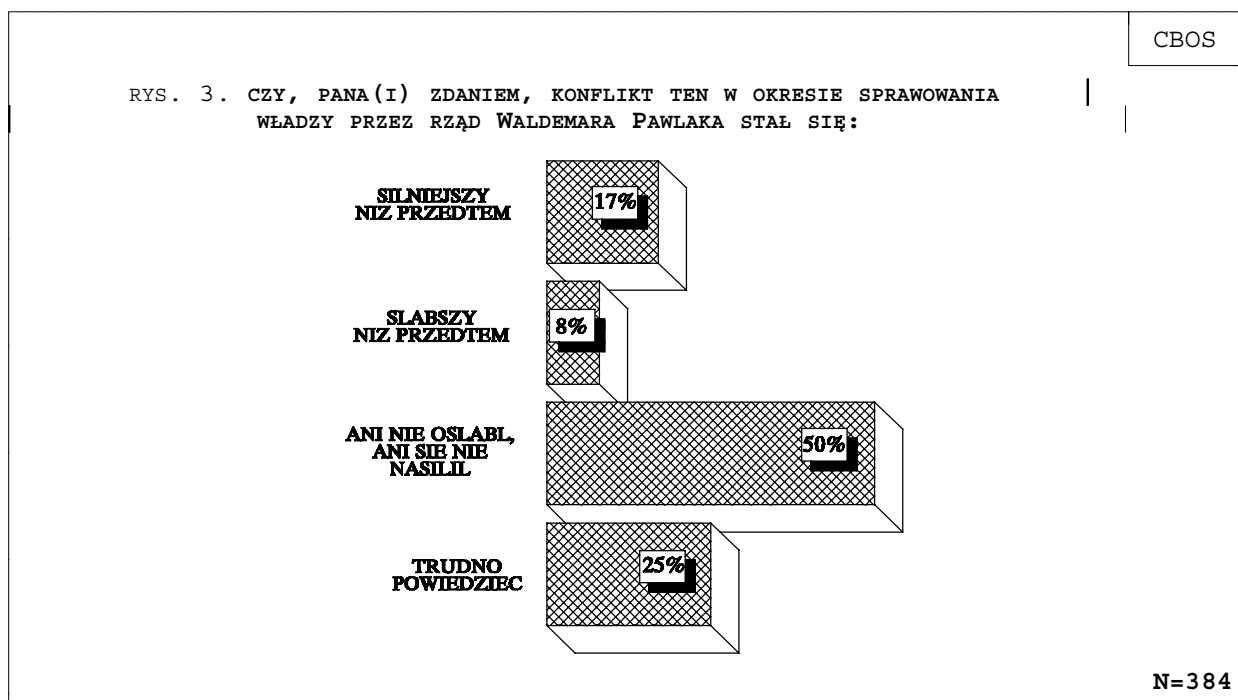

Porównując wyniki sondażu przeprowadzonego w pierwszych miesiącach sprawowania władzy przez rząd Waldemara Pawlaka z danymi z marcowego badania, możemy stwierdzić, iż generalnie rządy "chłopskiego" premiera nie wpłynęły na postrzeganie antagonizmów i niezrozumienia między wsią a miastem. Pogląd o istnieniu konfliktu między miastem i wsią nie upowszechnił się w społeczeństwie, a obecnie dostrzega go nawet trochę mniejszy odsetek respondentów niż wkrótce po objęciu władzy przez poprzedni gabinet.

Opinie o wzajemnym niezrozumieniu między mieszkańcami wsi i miast mają zwolenników we wszystkich środowiskach i grupach zawodowych. W podobnym stopniu dzielają je osoby mieszkające na wsi, jak i w miastach. Jedynie mieszkańcy wielkich aglomeracji wyróżniają się nieznacznie jako zwolennicy tej tezy. Poczuciu owego dystansu i niezrozumienia między miastem a wsią sprzyjają ponadto wyższe wykształcenie i młody wiek badanych. O tym, że ludzie ze wsi i z miasta nie rozumieją się wzajemnie, stosunkowo najczęściej przekonani są robotnicy niewykwalifikowani, prywatni przedsiębiorcy i pracownicy umysłowi niższego szczebla, najrzadziej zaś - robotnicy wykwalifikowani.

Mieszkańcy wielkich aglomeracji również częściej niż inne grupy skłonni są definiować różnice między wsią a miastem w kategoriach trwałego antagonizmu, rzadziej natomiast opinię tę dzielają mieszkańcy wsi oraz małych miast, gdzie bliższe kontakty sprzyjają zapewne wzajemnemu poznawaniu. Silniej niż w innych rejonach Polski postrzegane są antagonizmy w regionie środkowym, czemu sprzyja, być może, fakt sąsiedowania wielkich aglomeracji z terenami typowo rolniczymi, najrzadziej natomiast - w zachodniej i południowo-zachodniej części kraju. Spośród grup społeczno-zawodowych o istnieniu konfliktu między miastem a wsią najczęściej przekonani są prywatni przedsiębiorcy i pracownicy umysłowi niższego szczebla, najrzadziej - przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz rolnicy.

Nawet ci, którzy uważają, że mieszkańców wsi i miast dzieli trwały konflikt, czyli - jak można przypuszczać - dostrzegają sprzeczność interesów między miastem a wsią, rzadko są przekonani, iż polityka rządu Waldemara Pawlaka przyniosła w tym zakresie istotną zmianę.

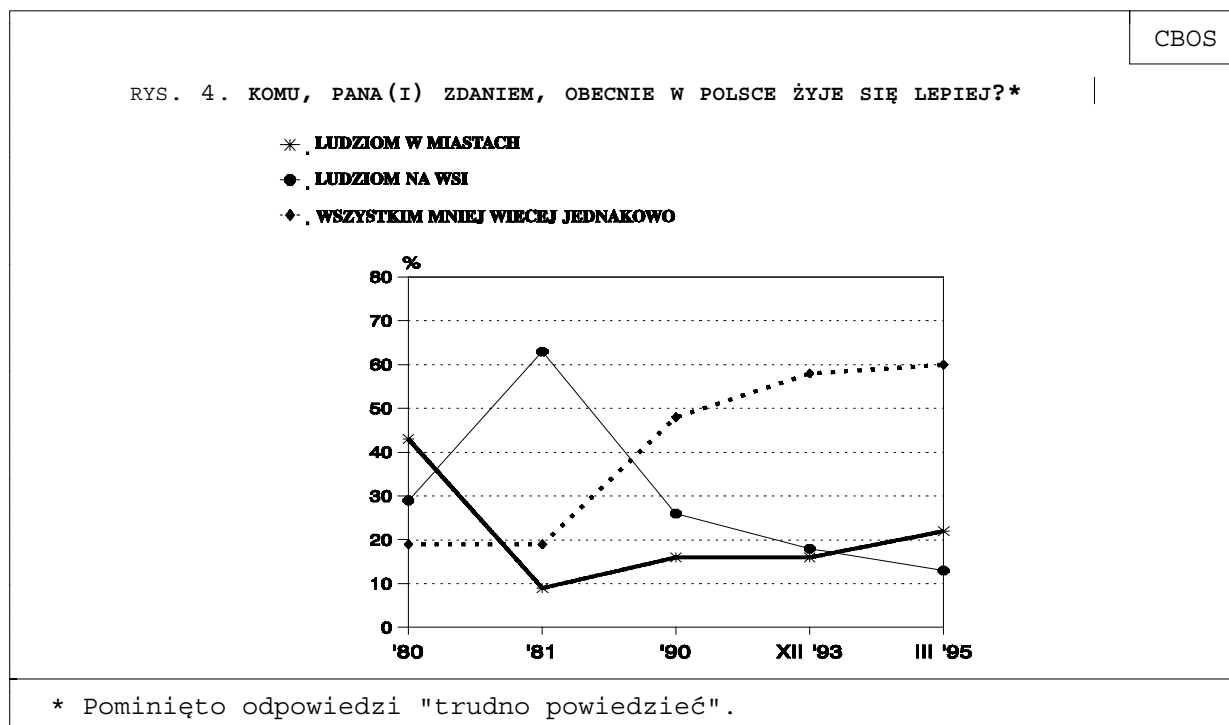

Zdaniem ponad połowy spośród nich relacje miasto - wieś ani się nie poprawiły, ani nie pogorszyły w tym okresie. Tylko niespełna jedna piąta badanych dostrzegających konflikt między miastem i wsią sądzi, że rządy chłopskiego premiera przyczyniły się do jego nasilenia. W skali ogółu respondentów jest to jednak znikomy odsetek (4%).

Ocena różnic w poziomie życia

W ostatnim piętnastoleciu oceny poziomu życia na wsi i w mieście różniły się w poszczególnych latach dość znacznie. Już w kryzysowym 1980 roku - jeszcze nie całkowicie zdeorganizowanym, jeśli chodzi o handel - najczęściej zwolenników miał pogląd, że w mieście żyje się lepiej. Rok później, w epoce permanentnych kolejek i niedostępności towarów konsumpcyjnych w sieci upaństwowionego handlu, oceny się odwróciły - zdecydowana większość

badanych stwierdziła, że łatwiej jest żyć na wsi. Od początku lat dziewięćdziesiątych, zapewne głównie w związku z prywatyzacją handlu, przezwyciężeniem trudności zaopatrzeniowych i wykształceniem się normalnego rynku, zacierają się różnice w postrzeganiu różnic w jakości i standardzie życia na wsi i w mieście. Coraz więcej zwolenników zyskuje jednak teza o wyższych standardach życia w mieście, a traci na popularności pogląd o bardziej dostatnim życiu na wsi. Obecnie zdecydowana większość Polaków sądzi wprawdzie, że mieszkańcom miast i wsi żyje się w zasadzie tak samo, jednak większy odsetek badanych twierdzi, że to w mieście, a nie na wsi żyje się łatwiej.

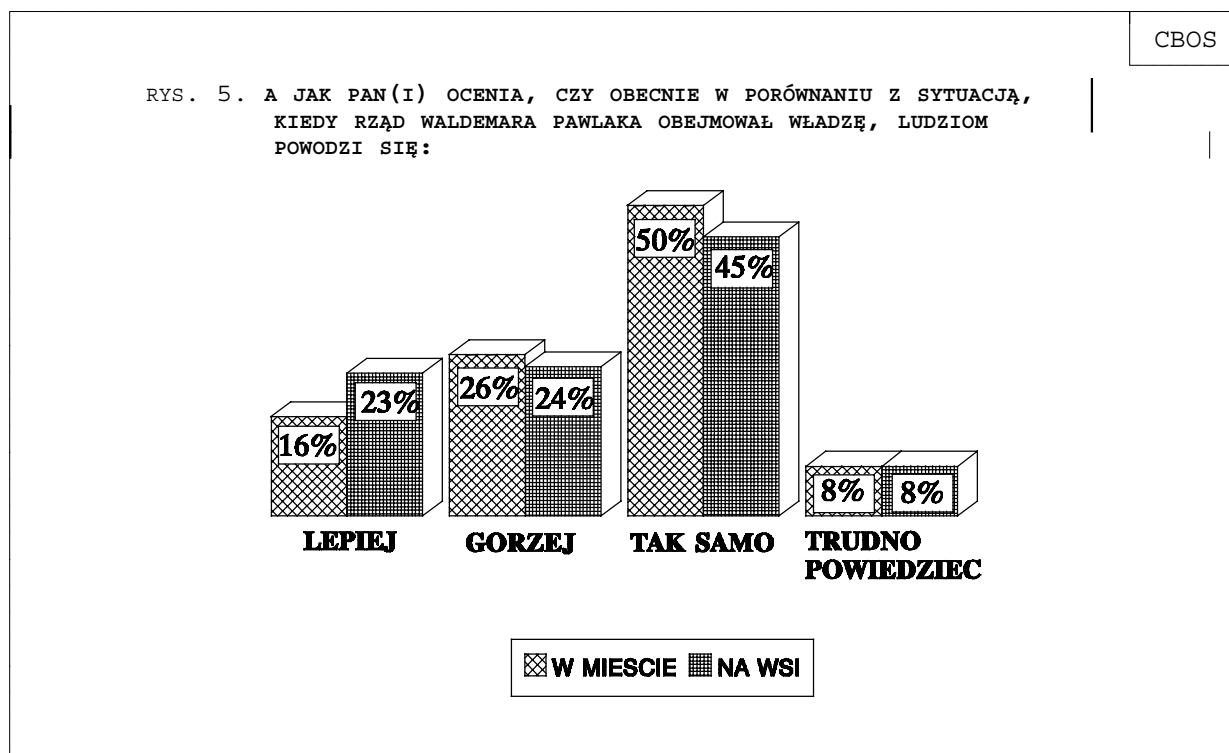

Trudno rozstrzygnąć, w jakiej mierze zmiana ocen oddaje zauważalne przez respondentów rzeczywiste zmiany w sytuacji życiowej mieszkańców wsi i miasta, a w jakim stopniu sprowadza się jedynie do zmiany wyobrażeń i stereotypów. Wydaje się, że prawda leży pośrodku. O tym, iż warunki życia ludzi w miastach rzeczywiście się poprawiają, świadczyć może fakt, iż przekonani są o tym najczęściej właśnie mieszkańcy miast, zwłaszcza największych, a nie - jak było dotychczas - respondenci mieszkający na wsi.

W ocenie warunków życia ludności wiejskiej miejsce zamieszkania odgrywa obecnie również mniejszą rolę niż półtora roku temu. Oznacza to, że przeświadczenie, iż na wsi żyje się gorzej niż w mieście, upowszechnia się także w środowiskach pozawiejskich².

Można podejrzewać, że wpływ na taki rozkład ocen ma nie tylko zła sytuacja na wsi - dość znacznie zróżnicowana w poszczególnych regionach kraju - ale i inne przyczyny. Istotne znaczenie ma zapewne fakt, że w wyniku ostatnich wyborów lobby wiejskie, reprezentowane przez PSL, zyskało szersze możliwości artykulacji politycznej, a co za tym idzie - społeczeństwo miało okazję dowiedzieć się więcej o problemach wsi i rolnictwa.

Lobby wiejskie to grupa mająca wyjątkowo, jak na polskie warunki, wyraźnie sprecyzowane interesy grupowe, a także świadomość ich specyfiki. Wielokrotnie zarzucano współrządzącej partii Waldemara Pawlaka, iż zabiegając o swój elektorat realizowała jego interesy, kosztem pozostałych grup społecznych. Zapytaliśmy ankietowanych, czy polityka poprzedniego gabinetu przyniosła zauważalny skutek, czy - w ich ocenie - w okresie rządów premiera Pawlaka zmienił się poziom życia na wsi i w mieście.

² Por. komunikat CBOS "Mieszkańcy wsi - mieszkańcy miast: podobieństwa czy różnice?", styczeń '94.

Największa część ankietowanych stwierdza, że nie nastąpiły zauważalne różnice w poziomie życia mieszkańców wsi i miast, żyje im się obecnie tak samo jak w początkowym okresie rządów Waldemara Pawlaka.

Jedna czwarta badanych uważa, że w porównaniu z sytuacją sprzed ponad roku obecnie ludziom żyje się gorzej - oceny te dotyczą zarówno miast, jak i wsi. Tylko prawie co szósty badany sądzi, że rządy koalicji PSL-SLD przyniosły poprawę poziomu życia w mieście, a niespełna co czwarty dostrzega poprawę sytuacji materialnej mieszkańców wsi.

Teza o poprawie jakości życia ludności wiejskiej znajduje więcej zwolenników wśród mieszkańców miast niż wsi. Opinia taka pojawia się tym częściej, im większe jest miasto, w którym mieszkają respondenci. Sprzyją takim poglądom również wyższe wykształcenie i wysokie dochody oraz pozycja zawodowa badanych. O tym, że sytuacja mieszkańców wsi poprawiła się, najczęściej przekonani są przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz prywatni przedsiębiorcy.

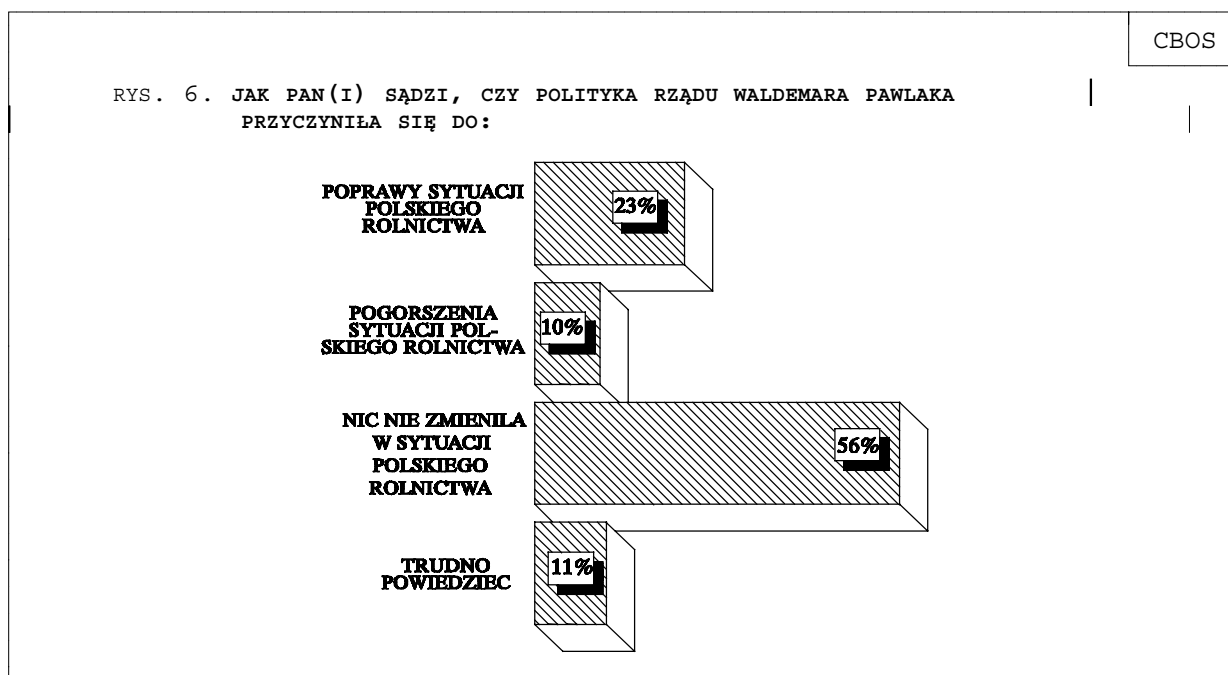
Wyraźnie gorzej wypada to w ocenie samych zainteresowanych, których ta poprawa miałaby dotyczyć, czyli przedstawicieli ludności wiejskiej i rolników. Częściej niż mieszkańcy miast dostrzegają oni pogorszenie swych warunków życiowych. Opinię tę podziela prawie co trzeci mieszkaniec wsi i częściej niż co trzeci rolnik (35%). Nawet jednak w tej grupie najwięcej zwolenników ma pogląd, iż rządy "chłopskiego" premiera nie wpłynęły na zmianę poziomu życia ludzi na wsi (46%).

Natomiast o poprawie jakości życia mieszkańców miast stosunkowo najczęściej przekonani są rolnicy. Pogorszenie się sytuacji życiowej ludzi w miastach najczęściej zauważają sami zainteresowani - mieszkańcy dużych aglomeracji, osoby z wyższym wykształceniem, a wśród grup społeczno-zawodowych - przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji. Można zatem stwierdzić, iż w przypadku części badanych mamy tu do czynienia z recepcją skutków rządów pierwszego gabinetu koalicji PSL-SLD, dającą się określić słowami: "jeśli się polepszyło, to raczej nie nam".

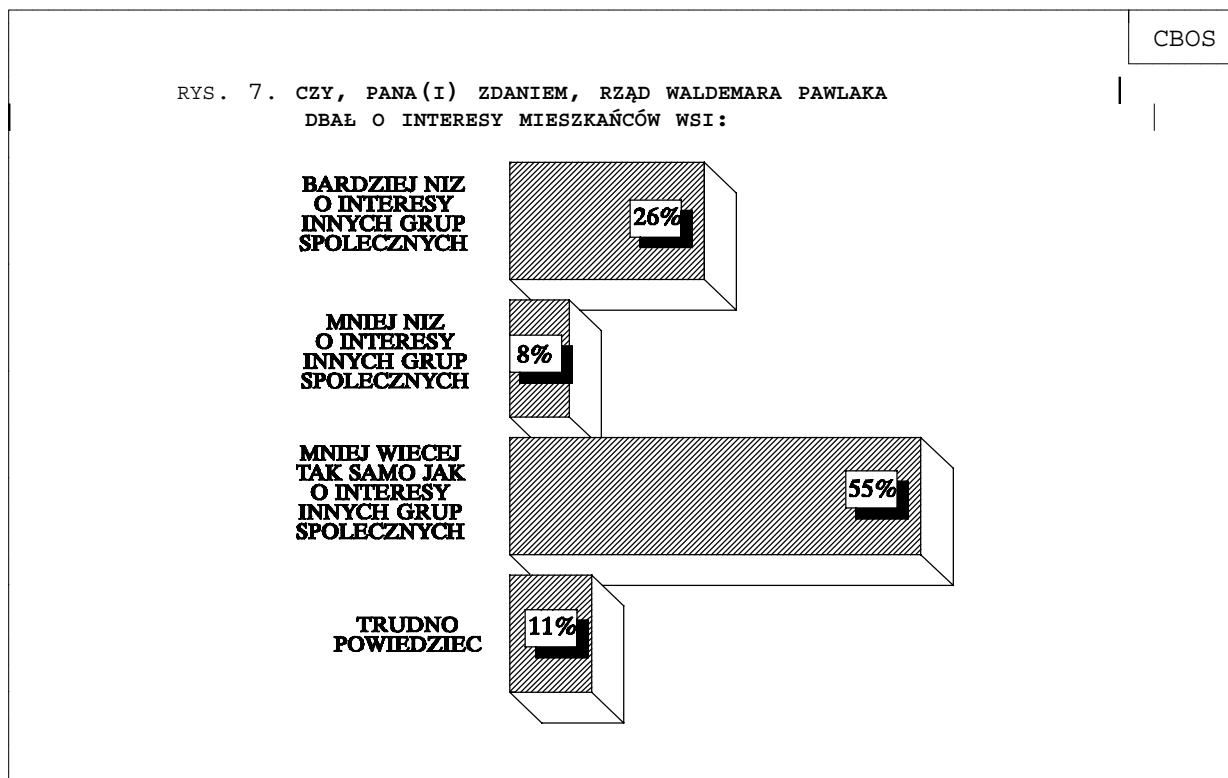
Opinie ankietowanych zarówno w kwestii jakości życia na wsi, jak i w mieście wyraźnie różnicuje stopień zainteresowania polityką. Im jest ono większe, tym częściej mówi się o zmianach na niekorzyść w mieście i poprawie warunków życia ludności wiejskiej. Można zatem przypuszczać, że wiedza na temat decyzji politycznych rządu Waldemara Pawlaka (m.in. wprowadzenia opłat wyrównawczych, dofinansowania BGŻ czy innych postanowień realizujących interesy elektoratu PSL) ma wpływ na tego rodzaju przekonania. Z drugiej jednak strony wśród osób zainteresowanych polityką zdecydowanie dominuje elektorat miejski, stąd być może również nadreprezentacja "miejskiego" punktu widzenia.

Rząd premiera z PSL a sytuacja wsi

Gabinet Waldemara Pawlaka określał swoją politykę - zarówno w składanych deklaracjach politycznych, jak i podejmowanych decyzjach - jako "prowiejską", mającą sprzyjać rozwojowi rolnictwa i poprawie sytuacji tego sektora gospodarki (w odróżnieniu od definiowanej jako "antychłopska" polityki poprzednich rządów). W opinii blisko jednej czwartej respondentów, gabinet premiera Pawlaka odniósł sukces w tej dziedzinie. Jednak większość ankietowanych pozostaje sceptyczna w swych ocenach i uważa, że sytuacja rolnictwa w okresie sprawowania władzy przez ten rząd wcale się nie poprawiła, a co dziesiąty twierdzi nawet, że się pogorszyła.

Zdaniem również jednej czwartej badanych, rząd premiera Pawlaka prowadził protekcyjną politykę, faworyzując w swoich decyzjach interesy mieszkańców wsi kosztem innych grup społecznych.

Ponad połowa badanych stwierdziła jednak, że rząd nie prowadził tego rodzaju polityki i kierował się interesami wszystkich grup społecznych w takim samym stopniu.

Szczególną troskę o interesy wsi najczęściej przypisują rządowi mieszkańcy dużych miast i osoby z wyższym wykształceniem, a spośród grup społeczno-zawodowych - kadra kierownicza i inteligencja oraz prywatni przedsiębiorcy; najrzadziej - główni zainteresowani: mieszkańcy wsi i rolnicy. Wśród tych ostatnich najczęściej też rząd Pawlaka zasłużył sobie na krytykę i zarzut przedkładania interesów innych grup społecznych nad interesy wsi. Można więc przypuszczać, że oczekiwania tej grupy zawodowej nie zostały spełnione w takim stopniu, jak się tego spodziewano.

Co ciekawe, elektorat drugiego z partnerów koalicji - SLD, złożony głównie z mieszkańców miast, nie różni się zasadniczo w swych opiniach od osób deklarujących poparcie dla PSL. Interesująco kształtują się też opinie zwolenników innych partii politycznych.

Tabela 2

w procentach

Sympatycy partii politycznych	<i>Czy, Pana(i) zdaniem, rząd Waldemara Pawlaka dbał o interesy mieszkańców wsi bardziej, mniej czy też tak samo jak o interesy innych grup społecznych?</i>			
	bardziej	mniej	tak samo	trudno powiedzieć
SLD	24	7	64	5
PSL	19	9	64	8
Unia Pracy	36	8	52	5
Unia Wolności	46	8	38	7
NSZZ "Solidarność"	24	2	61	13
KPN	17	10	63	10
BBWR	26	14	55	5
Partie prawicy pozaparlamentarnej	33	9	51	7

O tym, że rząd Waldemara Pawlaka faworyzował interesy rolników i mieszkańców wsi, przekonani są przede wszystkim zwolennicy Unii Wolności, czyli głównie elektorat wielkomiejski. Zarzut protekcjonizmu wobec tego rządu częściej niż zwolennicy innych partii wysuwali także sympatycy Unii Pracy oraz partii prawicy pozaparlamentarnej.

Przeświadczenie o stosowaniu protekcjonistycznej polityki względem wsi wiąże się, aczkolwiek w stosunkowo niewielkim stopniu, z postrzeganiem relacji miasto-wieś w kategoriach trwałego konfliktu.

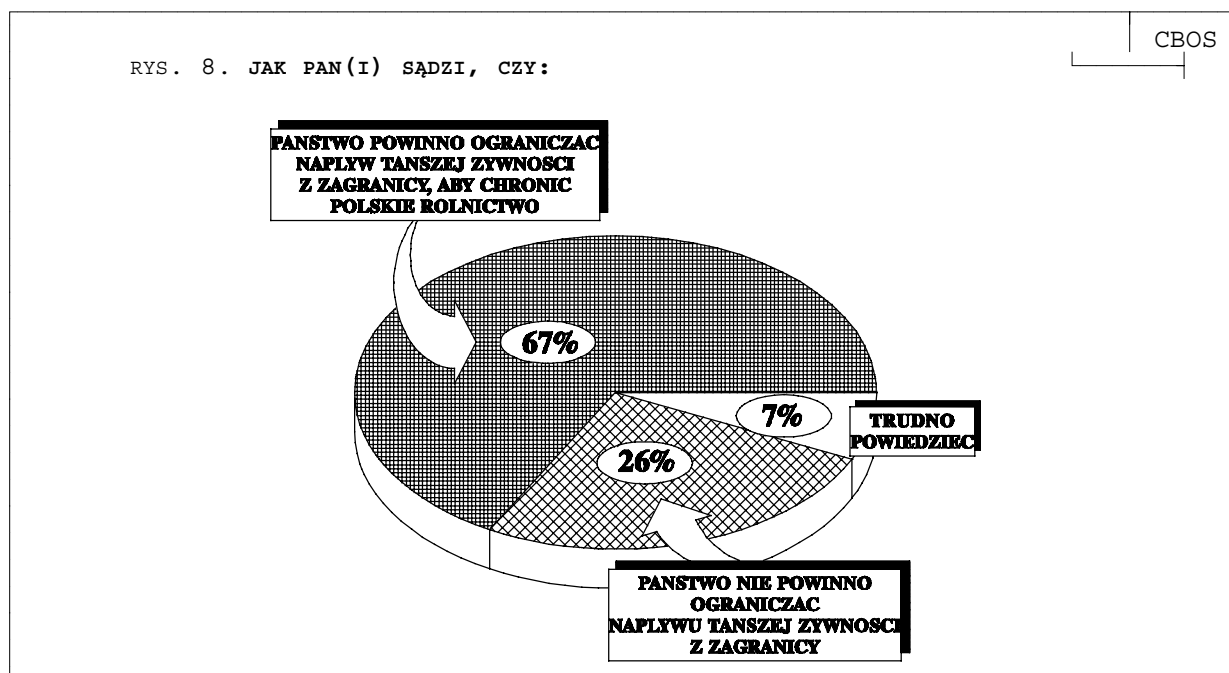
Tabela 3

w procentach

<i>Opinie o konflikcie między miastem i wsią</i>	<i>Czy, Pana(i) zdaniem, rząd Waldemara Pawlaka dbał o interesy mieszkańców wsi:</i>		
	bardziej niż o interesy innych grup społecznych	mniej więcej tak samo jak o interesy innych grup społecznych	mniej niż o interesy innych grup społecznych
Między miastem a wsią jest stały konflikt	33	23	20
Tak naprawdę nie ma konfliktów między miastem a wsią	60	72	75
Trudno powiedzieć	7	5	5

Co trzeci z badanych akceptujących tezę o faworyzowaniu interesów mieszkańców wsi stwierdził jednocześnie, że istnieje stały konflikt między wsią a miastem. Zdaniem zdecydowanej większości respondentów, nawet nadmierne uwzględnianie przez rząd interesów tylko tej grupy obywateli nie uprawnia do odczytywania relacji między miastem i wsią w kategoriach silnego i trwałego antagonizmu.

Kwestia zakresu państwowej ochrony nad producentami żywności szczególnie wyraziście przeciwstawia interesy miasta i wsi, nadając temu przeciwstawieniu charakter konfliktu między konsumentami i producentami żywności.

Zasada, iż większa konkurencja na rynku leży w interesie konsumenta, ponieważ zmusza jednocześnie producentów do większego wysiłku, jest już zapewne elementem wiedzy potocznej Polaków. Jednak nawet osoby, dla których nie jest to oczywiste, nie mogły mieć wątpliwości w kwestii konsekwencji dla konsumentów blokowania importu **tańszej** żywności z zagranicy. Fakt, że w tej sytuacji wyraźna większość badanych wybrała ochronę interesów polskich rolników, zasługuje na szczególne podkreślenie.

Najsilniejsza aprobatą opcji etatystycznej, akcentującej konieczność ochrony polskiego rolnictwa, istnieje, co oczywiste, wśród ludności wiejskiej. Im większa miejscowość, tym słabsza akceptacja ograniczeń importowych, większa zaś skłonność do popierania liberalnego modelu rynku żywnościowego. Wśród mieszkańców największych miast - którzy identyfikują się raczej z perspektywą konsumentów niż producentów żywności - rozwiązanie etatystyczne znajduje jednak 50% zwolenników. Liczba ta wydaje się bardzo duża, zważywszy na konsekwencje takiego rozwiązania.

Podobnie silny jest też związek omawianych opinii z wykształceniem badanych - im jest ono wyższe, tym silniejsza akceptacja rozwiązań liberalnych.

Zagadnienie państwowej ochrony nad producentami żywności jest, a przynajmniej powinno być, probierzem opcji politycznych, wyrażających się między innymi w pojmowaniu roli państwa w gospodarce. Istotnie, analiza poglądów sympatyków rozmaitych ugrupowań politycznych ujawnia interesujące zróżnicowania w tym względzie.

Tabela 4

w procentach

Zwolennicy opcji:	Wskazania wśród sympatyków:							
	PSL	KPN	partii prawico- wych	"S"	UP	SLD	BBWR	UW
- etatystycznej	86	82	77	75	67	67	66	55
- liberalnej	15	19	23	25	33	33	34	45

O konieczności ochrony polskiego rolnictwa najbardziej przekonani są - jak należało się spodziewać - zwolennicy PSL. W przypadku elektoratu KPN kluczową rolę w akceptacji etatystycznego postulatu może odgrywać fakt, iż liderzy tej partii chętnie operują retoryką narodową i akcentują konieczność dbania o narodowe interesy.

Wśród osób skłonnych głosować na Unię Wolności stopień akceptacji rozwiązań liberalnych, prorynkowych jest znacznie większy niż w pozostałych elektoratach.

Na szczególną uwagę zasługuje wizerunek partii prawicowych na tle innych ugrupowań. Ich zwolennicy akceptują etatystyczne, protekcjonistyczne rozwiązania gospodarcze w stopniu wyraźnie większym niż osoby popierające lewicową Unię Pracy czy postkomunistyczny Sojusz Lewicy Demokratycznej. Po raz kolejny więc przekonujemy się, że opcje polityczne i gospodarcze nie tylko nie zawsze idą ze sobą w parze, ale często pozostają we wzajemnej sprzeczności.

★

★

★

Respondentom bliższe jest myślenie o relacjach między miastem i wsią w kategoriach niezrozumienia, opartego na różnicach kulturowych, niż konfliktu wynikającego ze sprzeczności interesów. Okres rządów Waldemara Pawlaka nie przyniósł większych zmian pod tym względem. Stosunkowo niewiele osób zgadza się ze stwierdzeniem, często wypowiedzanym przez politycznych przeciwników tego gabinetu, o faworyzowaniu interesów elektoratu wiejskiego. Większość pytaných uważa, że rząd byłego premiera troszczył się o interesy mieszkańców wsi w takim samym stopniu jak o interesy innych grup społecznych. Przekonania o zbyt protekcjonistycznej względem wsi polityce rządu Pawlaka nie przekładają się również na opinie o wyraźnej poprawie standardu życia na wsi. Przeciwnie, obecnie nieco większy odsetek badanych sądzi, że lepiej żyje się w mieście niż na wsi. Można sądzić, że wynika to przede wszystkim z poprawy poziomu życia w miastach niż pogorszenia sytuacji na wsi. Niemniej

jednak wydaje się, że pod wpływem nagłośnienia problemów producentów rolnych rośnie zrozumienie dla trudnej sytuacji wsi. Wyraża się to np. w godnej podziwu - z punktu widzenia konsumentów - gotowości popierania takich rozwiązań jak opłaty wyrównawcze na produkty żywnościowe. W opinii wyraźnej większości badanych, państwo powinno obecnie chronić polskie rolnictwo przez tworzenie barier importowych, ograniczających konkurencję na rynku żywnościowym. Konsumenti żywności gotowi są zatem zaakceptować rozwiązania godzące bezpośrednio w ich interesy w imię celów, które uważają za ważniejsze. Trudno o lepszą egzemplifikację tezy o drugorzędym znaczeniu konfliktu interesów w postrzeganiu relacji miasto-wieś.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy zgadza się Pan(i) z poniższym stwierdzeniem czy też nie?
DZIĘKI WSI UTRZYMUJE SIĘ POLSKA TRADYCJA, ZACHOWUJE SIĘ JESZCZE
DAWNE ZWYCZAJE

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	76	20	4	1208
Płeć				
Mężczyźni	75	22	3	579
Kobiety	78	18	4	629
Wiek				
do 24 lat	84	12	4	122
25-34	72	23	4	199
35-44	75	23	2	307
45-54	74	23	3	203
55-64	81	16	3	179
65 lat i więcej	77	15	8	198
Miejsce zamieszkania				
Wieś	85	11	4	479
Miasto do 20 tys.	78	18	4	137
od 21 do 100 tys.	65	30	5	234
101-500 tys.	74	22	4	200
501 tys.i więcej mieszk.	69	27	4	159
Region				
Północny	69	27	5	122
Zachodni	76	21	3	134
Środkowo-zachodni	89	9	2	174
Środkowy	73	23	4	219
Wschodni	82	12	6	160
Południowo-wschodni	76	22	2	198
Południowo-zachodni	71	23	6	202
Wykształcenie				
Podstawowe	81	14	5	423
Zasadnicze zawodowe	79	17	4	334
Średnie	72	25	3	362
Wyższe	60	37	3	89
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	55	39	6	79
Prac.umysł.niż.szczebła	73	23	3	94
Pracownicy fiz.-umysł.	84	15	2	47
Robotnicy wykwalifikowani	71	24	5	145
Robotnicy niewykwalifik.	81	16	3	58
Rolnicy	89	8	2	112
Prywatni przedsiębiorcy	73	26	1	70
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	76	18	5	404
Uczniowie i studenci	86	14	0	32
Bezrobotni	78	19	3	101
Gospodynie domowe i inni	87	12	1	64
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	68	27	5	118
Sektor państwowy	71	27	3	165
Sektor prywatny	74	22	4	199
Spółdzielczość	78	19	3	25
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	79	17	4	290
125 - 199	83	14	3	219
200 - 274	76	21	3	336
275 - 324	73	22	5	136
325 i powyżej	68	28	5	203
Ocena własnych war. mater.				
Złe	75	21	4	466
Średnie	81	15	4	540
Dobre	66	30	4	202
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	82	13	5	82
Raz w tygodniu	82	15	3	699
Kilka razy w roku	70	24	6	297
W ogóle nie uczestniczy	60	37	3	131
Poglądy polityczne				
Lewica	74	24	3	258
Centrum	79	18	3	369
Prawica	79	20	1	284
Trudno powiedzieć	73	17	10	291

Tabela 2. Czy zgadza się Pan(i) z poniższym stwierdzeniem czy też nie?
TAK NAPRAWDĘ TO WIEŚ PRACUJE NA UTRZYMANIE LUDZI Z MIASTA (%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	29	65	6	1208
Płeć				
Mężczyźni	28	67	5	579
Kobiety	30	63	7	629
Wiek				
do 24 lat	32	61	7	122
25-34	25	69	6	199
35-44	25	72	3	307
45-54	28	67	5	203
55-64	32	63	6	179
65 lat i więcej	37	52	11	198
Miejsce zamieszkania				
Wieś	36	55	9	479
Miasto do 20 tys.	33	64	4	137
od 21 do 100 tys.	27	68	5	234
101-500 tys.	20	77	3	200
501 tys.i więcej mieszk.	19	76	5	159
Region				
Północny	28	71	1	122
Zachodni	30	64	6	134
Środkowozachodni	30	66	4	174
Środkowy	27	65	8	219
Wschodni	43	51	6	160
Południowo-wschodni	30	64	5	198
Południowo-zachodni	19	72	9	202
Wykształcenie				
Podstawowe	40	49	11	423
Zasadnicze zawodowe	30	67	3	334
Średnie	20	75	4	362
Wyższe	10	87	2	89
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	6	90	4	79
Prac.umysł.niż.szczębla	15	81	4	94
Pracownicy fiz.- umysł.	35	60	5	47
Robotnicy wykwalifikowani	26	72	2	145
Robotnicy niewykwalifik.	41	55	4	58
Rolnicy	41	52	7	112
Prywatni przedsiębiorcy	23	71	6	70
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	32	60	8	404
Uczniowie i studenci	32	60	9	32
Bezrobotni	34	60	6	101
Gospodynie domowe i inni	33	58	9	64
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	18	77	5	118
Sektor państwowy	23	73	4	165
Sektor prywatny	25	72	2	199
Spółdzielczość	31	66	3	25
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	37	55	7	290
125 - 199	30	62	8	219
200 - 274	30	64	6	336
275 - 324	24	68	7	136
325 i powyżej	17	80	2	203
Ocena własnych war. mater.				
Złe	31	62	7	466
Średnie	29	64	6	540
Dobre	24	72	4	202
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	34	57	9	82
Raz w tygodniu	34	60	6	699
Kilka razy w roku	24	71	5	297
W ogóle nie uczestniczy	13	81	6	131
Poglądy polityczne				
Lewica	28	69	3	258
Centrum	31	62	6	369
Prawica	24	71	5	284
Trudno powiedzieć	33	57	10	291

Tabela 3. Czy zgadza się Pan(i) z poniższym stwierdzeniem czy też nie?
WIES NIE BOI SIĘ KRYZYSU, LUDZIE NA WSI ZAWSZE SOBIE PORADZĄ (%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	60	36	4	1208
Płeć				
Mężczyźni	61	36	3	579
Kobiety	59	37	4	629
Wiek				
do 24 lat	45	48	7	122
25-34	54	40	5	199
35-44	62	36	2	307
45-54	62	34	4	203
55-64	64	35	2	179
65 lat i więcej	68	28	4	198
Miejsce zamieszkania				
Wieś	52	44	4	479
Miasto do 20 tys.	66	33	2	137
od 21 do 100 tys.	71	25	4	234
101-500 tys.	66	30	5	200
501 tys.i więcej mieszk.	58	39	3	159
Region				
Północny	58	40	2	122
Zachodni	57	38	5	134
Środkowozachodni	63	36	1	174
Środkowy	59	37	4	219
Wschodni	57	38	5	160
Południowo-wschodni	64	33	4	198
Południowo-zachodni	61	35	4	202
Wykształcenie				
Podstawowe	63	34	3	423
Zasadnicze zawodowe	59	36	5	334
Średnie	61	36	3	362
Wyższe	46	52	2	89
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	44	52	4	79
Prac.umysł.niż.szczębla	59	37	4	94
Pracownicy fiz.- umysł.	63	33	4	47
Robotnicy wykwalifikowani	62	36	2	145
Robotnicy niewykwalifik.	71	29	0	58
Rolnicy	42	55	2	112
Prywatni przedsiębiorcy	65	31	4	70
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	66	30	3	404
Uczniowie i studenci	35	59	7	32
Bezrobotni	61	32	7	101
Gospodynie domowe i inni	64	30	6	64
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	52	45	3	118
Sektor państwowy	65	31	4	165
Sektor prywatny	61	37	2	199
Spółdzielczość	64	36	0	25
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	55	41	5	290
125 - 199	59	37	4	219
200 - 274	63	35	2	336
275 - 324	67	26	6	136
325 i powyżej	61	37	2	203
Ocena własnych war. mater.				
Złe	60	35	5	466
Średnie	57	39	4	540
Dobre	67	32	1	202
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	66	29	5	82
Raz w tygodniu	59	38	3	699
Kilka razy w roku	61	35	4	297
W ogóle nie uczestniczy	60	36	4	131
Poglądy polityczne				
Lewica	60	39	1	258
Centrum	59	38	3	369
Prawica	59	38	3	284
Trudno powiedzieć	62	30	7	291

Tabela 4. Z którą z poniższych opinii zgadza się Pan(i) bardziej?
1 - Między miastem a wsią jest stały konflikt; 2 - Tak naprawdę
nie ma konfliktów między wsią a miastem

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	24	68	7	1208
Płeć				
Mężczyźni	24	70	6	579
Kobiety	25	66	9	629
Wiek				
do 24 lat	23	64	12	122
25-34	29	66	5	199
35-44	22	72	6	307
45-54	32	63	4	203
55-64	25	66	9	179
65 lat i więcej	15	74	11	198
Miejsce zamieszkania				
Wieś	22	70	8	479
Miasto do 20 tys.	23	72	5	137
od 21 do 100 tys.	28	66	6	234
101-500 tys.	22	69	9	200
501 tys. i więcej mieszk.	32	62	6	159
Region				
Północny	27	70	3	122
Zachodni	18	75	7	134
Środkowozachodni	24	71	6	174
Środkowy	37	57	7	219
Wschodni	24	65	12	160
Południowo-wschodni	22	68	10	198
Południowo-zachodni	18	75	7	202
Wykształcenie				
Podstawowe	22	67	11	423
Zasadnicze zawodowe	28	67	5	334
Średnie	25	69	5	362
Wyższe	22	72	7	89
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	18	72	10	79
Prac.umysł.niż.szczębla	32	61	8	94
Pracownicy fiz.- umysł.	37	59	5	47
Robotnicy wykwalifikowani	27	69	4	145
Robotnicy niewykwalifik.	27	71	2	58
Rolnicy	24	71	5	112
Prywatni przedsiębiorcy	39	61	0	70
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	20	70	10	404
Uczniowie i studenci	25	66	9	32
Bezrobotni	26	67	7	101
Gospodynie domowe i inni	19	69	12	64
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	27	64	9	118
Sektor państwowy	30	65	5	165
Sektor prywatny	28	70	2	199
Spółdzielczość	38	60	3	25
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	27	65	9	290
125 - 199	22	72	7	219
200 - 274	25	67	8	336
275 - 324	21	71	8	136
325 i powyżej	26	68	6	203
Ocena własnych war. mater.				
Złe	25	68	8	466
Średnie	24	68	8	540
Dobre	25	70	5	202
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	21	71	8	82
Raz w tygodniu	24	67	8	699
Kilka razy w roku	25	69	6	297
W ogóle nie uczestniczy	26	68	6	131
Poglądy polityczne				
Lewica	25	70	4	258
Centrum	24	70	6	369
Prawica	21	75	4	284
Trudno powiedzieć	28	57	15	291

Tabela 5. Czy zgadza się Pan(i) z poniższym stwierdzeniem czy też nie?
 LUDZIE W MIEŚCIE I LUDZIE NA WSI NIE ROZUMIEJĄ SIĘ WZAJEMNIE (%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	53	38	9	1208
Płeć				
Mężczyźni	55	37	8	579
Kobiety	51	39	10	629
Wiek				
do 24 lat	57	29	15	122
25-34	56	34	10	199
35-44	53	42	6	307
45-54	54	37	10	203
55-64	53	40	7	179
65 lat i więcej	49	40	10	198
Miejsce zamieszkania				
Wieś	53	36	11	479
Miasto do 20 tys.	49	42	9	137
od 21 do 100 tys.	51	41	8	234
101-500 tys.	54	38	8	200
501 tys.i więcej mieszk.	60	34	6	159
Region				
Północny	61	33	6	122
Zachodni	41	50	9	134
Środkowozachodni	55	39	6	174
Środkowy	60	33	7	219
Wschodni	54	32	14	160
Południowo-wschodni	56	36	8	198
Południowo-zachodni	44	44	12	202
Wykształcenie				
Podstawowe	51	37	13	423
Zasadnicze zawodowe	55	38	8	334
Średnie	54	40	6	362
Wyższe	56	38	6	89
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	50	39	10	79
Prac.umysł.niż.szczębla	59	38	3	94
Pracownicy fiz.- umysł.	57	36	6	47
Robotnicy wykwalifikowani	48	43	10	145
Robotnicy niewykwalifik.	62	32	6	58
Rolnicy	56	35	9	112
Prywatni przedsiębiorcy	60	31	9	70
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	50	41	9	404
Uczniowie i studenci	42	37	21	32
Bezrobotni	56	32	12	101
Gospodynie domowe i inni	60	34	6	64
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	60	36	4	118
Sektor państwowy	53	39	8	165
Sektor prywatny	52	39	10	199
Spółdzielczość	55	39	6	25
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	56	35	9	290
125 - 199	50	40	10	219
200 - 274	56	37	7	336
275 - 324	43	45	12	136
325 i powyżej	55	37	8	203
Ocena własnych war. mater.				
Złe	56	35	9	466
Średnie	50	41	9	540
Dobre	56	36	8	202
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	57	35	8	82
Raz w tygodniu	51	40	8	699
Kilka razy w roku	53	35	11	297
W ogóle nie uczestniczy	60	33	7	131
Poglądy polityczne				
Lewica	58	37	6	258
Centrum	53	39	8	369
Prawica	53	41	6	284
Trudno powiedzieć	49	35	16	291

Tabela 6. Komu, Pana(i) zdaniem, obecnie w Polsce żyje się najlepiej?
1 - Ludziom w miastach; 2 - Ludziom na wsi; 3 - Wszystkim mniej
więcej jednakowo

	(%)			Liczba osób
	1	2	3	
Ogółem	23	13	63	1137
Płeć				
Mężczyźni	25	13	62	540
Kobiety	21	14	65	596
Wiek				
do 24 lat	29	11	60	112
25-34	25	10	64	182
35-44	22	13	66	294
45-54	22	16	63	196
55-64	24	15	61	170
65 lat i więcej	21	15	64	183
Miejsce zamieszkania				
Wieś	22	9	69	458
Miasto do 20 tys.	22	14	64	126
od 21 do 100 tys.	20	20	60	221
101-500 tys.	22	15	63	183
501 tys. i więcej mieszk.	33	15	51	149
Region				
Północny	31	15	53	117
Zachodni	13	15	73	130
Środkowozachodni	29	9	61	171
Środkowy	25	12	63	200
Wschodni	21	10	69	150
Południowo-wschodni	22	18	60	186
Południowo-zachodni	21	14	65	183
Wykształcenie				
Podstawowe	17	12	71	406
Zasadnicze zawodowe	22	11	66	310
Średnie	27	17	56	336
Wyższe	39	10	50	85
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	32	7	61	72
Prac.umysł.niż.szczębla	29	18	53	92
Pracownicy fiz.- umysł.	32	11	57	44
Robotnicy wykwalifikowani	23	9	68	136
Robotnicy niewykwalifik.	14	14	72	52
Rolnicy	28	10	62	110
Prywatni przedsiębiorcy	24	15	62	63
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	19	15	66	379
Uczniowie i studenci	44	4	52	29
Bezrobotni	12	15	73	99
Gospodynie domowe i inni	27	21	52	59
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	29	13	58	108
Sektor państwowy	22	11	67	149
Sektor prywatny	28	10	62	190
Spółdzielczość	13	21	66	25
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	20	13	68	276
125 - 199	17	12	71	207
200 - 274	20	15	65	318
275 - 324	27	13	60	124
325 i powyżej	38	12	50	191
Ocena własnych war. mater.				
Złe	19	16	65	436
Średnie	24	11	65	513
Dobre	31	14	55	188
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	15	13	73	77
Raz w tygodniu	23	13	64	660
Kilka razy w roku	24	16	60	283
W ogóle nie uczestniczy	30	9	60	117
Poglądy polityczne				
Lewica	25	12	63	241
Centrum	23	13	64	354
Prawica	24	13	63	270
Trudno powiedzieć	20	15	64	269

Tabela 7. Jak Pan(i) ocenia, czy obecnie w porównaniu z sytuacją, kiedy rząd Waldemara Pawlaka obejmował władzę, ludziom na wsi powodzi się: (%)

	lepiej	gorzej	tak samo	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	23	24	45	8	1208
Płeć					
Mężczyźni	25	25	44	6	579
Kobiety	21	23	46	10	629
Wiek					
do 24 lat	14	17	55	14	122
25-34	26	27	39	8	199
35-44	23	27	45	4	307
45-54	19	29	43	9	203
55-64	28	23	44	5	179
65 lat i więcej	22	17	47	14	198
Miejsce zamieszkania					
Wieś	11	30	52	8	479
Miasto do 20 tys.	26	21	44	8	137
od 21 do 100 tys.	28	19	47	5	234
101-500 tys.	31	25	35	9	200
501 tys. i więcej mieszk.	37	16	34	12	159
Region					
Północny	18	33	42	6	122
Zachodni	30	18	44	7	134
Środkowo-zachodni	17	25	53	5	174
Środkowy	26	17	47	10	219
Wschodni	11	32	46	11	160
Południowo-wschodni	27	26	37	10	198
Południowo-zachodni	26	21	45	8	202
Wykształcenie					
Podstawowe	17	24	51	8	423
Zasadnicze zawodowe	22	28	43	7	334
Średnie	27	21	42	9	362
Wyższe	38	18	35	9	89
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	33	22	35	10	79
Prac. umysł. niż. szczebla	21	20	47	13	94
Pracownicy fiz. - umysł.	27	24	41	8	47
Robotnicy wykwalifikowani	23	25	47	5	145
Robotnicy niewykwalifik.	23	28	47	2	58
Rolnicy	12	35	46	7	112
Prywatni przedsiębiorcy	29	32	34	4	70
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	22	19	49	9	404
Uczniowie i studenci	24	11	48	17	32
Bezrobotni	19	27	43	11	101
Gospodynie domowe i inni	24	30	39	7	64
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	30	29	35	7	118
Sektor państwowy	23	19	50	8	165
Sektor prywatny	23	30	40	6	199
Spółdzielczość	28	14	47	11	25
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	12	31	48	8	290
125 - 199	21	25	50	4	219
200 - 274	24	22	45	9	336
275 - 324	26	24	37	13	136
325 i powyżej	34	16	44	6	203
Ocena własnych war. mater.					
Złe	22	28	43	7	466
Średnie	19	24	48	9	540
Dobre	33	17	40	10	202
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	16	15	57	12	82
Raz w tygodniu	20	27	45	7	699
Kilka razy w roku	25	22	44	8	297
W ogóle nie uczestniczy	32	20	36	12	131
Poglądy polityczne					
Lewica	32	20	42	5	258
Centrum	25	26	41	7	369
Prawica	22	30	41	7	284
Trudno powiedzieć	11	19	57	13	291

Tabela 8. Czy, Pana(i) zdaniem, rząd Waldemara Pawlaka dbał o interesy mieszkańców wsi: 1 - bardziej niż o interesy innych grup społecznych; 2 - mniej niż o interesy innych grup społecznych; 3 - mniej więcej tak samo jak o interesy innych grup społecznych

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	8	55	11	1207
Płeć					
Mężczyźni	28	7	56	9	579
Kobiety	24	9	54	13	628
Wiek					
do 24 lat	18	10	57	14	122
25-34	26	8	57	9	199
35-44	29	9	56	6	307
45-54	28	10	56	7	203
55-64	28	6	55	12	179
65 lat i więcej	23	4	51	22	198
Miejsce zamieszkania					
Wieś	13	11	65	12	478
Miasto do 20 tys.	31	7	57	5	137
od 21 do 100 tys.	31	9	47	13	234
101-500 tys.	37	6	47	11	200
501 tys. i więcej mieszk.	41	2	46	11	159
Region					
Północny	38	9	46	7	122
Zachodni	18	11	65	5	134
Środkowo-zachodni	24	8	58	10	174
Środkowy	31	6	54	9	219
Wschodni	21	9	55	15	159
Południowo-wschodni	25	9	58	9	198
Południowo-zachodni	25	6	52	17	202
Wykształcenie					
Podstawowe	18	9	60	14	423
Zasadnicze zawodowe	23	8	59	10	333
Średnie	31	7	54	8	362
Wyższe	54	7	28	12	89
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	46	7	39	8	79
Prac. umysł. niż. szczebla	32	8	55	5	94
Pracownicy fiz.- umysł.	23	9	58	9	47
Robotnicy wykwalifikowani	23	7	57	13	145
Robotnicy niewykwalifik.	21	5	66	7	58
Rolnicy	15	21	58	5	112
Prywatni przedsiębiorcy	34	13	49	4	70
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	27	5	54	14	403
Uczniowie i studenci	19	4	60	18	32
Bezrobotni	22	8	60	9	101
Gospodynie domowe i inni	17	4	60	18	64
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	40	7	49	5	118
Sektor państwowy	26	4	59	12	165
Sektor prywatny	28	11	52	9	199
Spółdzielczość	25	12	63	0	25
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 125 zł	20	11	60	10	290
125 - 199	20	6	64	9	219
200 - 274	20	9	58	13	335
275 - 324	37	5	42	15	136
325 i powyżej	42	5	44	8	203
Ocena własnych war. mater.					
Złe	24	7	59	10	466
Średnie	24	10	54	12	539
Dobre	35	4	50	10	202
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	21	5	51	23	81
Raz w tygodniu	24	9	58	10	699
Kilka razy w roku	31	5	55	10	297
W ogóle nie uczestniczy	29	13	45	13	131
Poglądy polityczne					
Lewica	26	9	63	3	258
Centrum	27	8	55	10	369
Prawica	29	7	56	8	284
Trudno powiedzieć	22	8	48	22	291

Tabela 9. Jak Pan(i) sądzi, czy: 1 - państwo powinno ograniczać napływ tańszej żywności z zagranicy, aby chronić polskie rolnictwo; 2 - państwo nie powinno ograniczać napływu tańszej żywności z zagranicy

			(%)	
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	67	26	6	1208
Płeć				
Mężczyźni	67	28	4	579
Kobiety	67	25	8	629
Wiek				
do 24 lat	70	26	4	122
25-34	69	27	4	199
35-44	65	30	5	307
45-54	66	28	6	203
55-64	68	25	7	179
65 lat i więcej	69	20	11	198
Miejsce zamieszkania				
Wieś	79	15	6	479
Miasto do 20 tys.	70	25	5	137
od 21 do 100 tys.	61	30	10	234
101-500 tys.	60	36	4	200
501 tys.i więcej mieszk.	50	46	5	159
Region				
Północny	68	31	1	122
Zachodni	60	31	9	134
Środkowo-zachodni	72	22	6	174
Środkowy	65	30	5	219
Wschodni	79	18	4	160
Południowo-wschodni	67	25	8	198
Południowo-zachodni	62	29	9	202
Wykształcenie				
Podstawowe	75	16	9	423
Zasadnicze zawodowe	71	25	4	334
Średnie	62	33	5	362
Wyższe	40	56	5	89
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	48	48	4	79
Prac.umysł.niż.szczębla	59	38	3	94
Pracownicy fiz.- umysł.	65	30	5	47
Robotnicy wykwalifikowani	64	28	8	145
Robotnicy niewykwalifik.	72	21	7	58
Rolnicy	85	12	4	112
Prywatni przedsiębiorcy	61	36	2	70
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	69	22	9	404
Uczniowie i studenci	68	28	3	32
Bezrobotni	68	26	6	101
Gospodynie domowe i inni	74	20	6	64
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	56	40	4	118
Sektor państwowy	66	29	5	165
Sektor prywatny	64	31	5	199
Spółdzielczość	51	41	9	25
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	77	18	5	290
125 - 199	66	25	9	219
200 - 274	70	23	8	336
275 - 324	60	35	5	136
325 i powyżej	55	42	4	203
Ocena własnych war. mater.				
Złe	64	27	9	466
Średnie	75	20	5	540
Dobre	55	42	3	202
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	69	19	12	82
Raz w tygodniu	70	25	5	699
Kilka razy w roku	67	26	8	297
W ogóle nie uczestniczy	55	39	6	131
Poglądy polityczne				
Lewica	67	28	5	258
Centrum	69	26	5	359
Prawica	63	33	3	284
Trudno powiedzieć	70	19	11	291